

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ ศึกษาถึงคุณลักษณะของนักบัญชีตามที่เสนอของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์และที่เป็นจริงตามทัศนะของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตร จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประธานกรรมการหรือผู้จัดการของสหกรณ์การเกษตร จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 171 ราย และได้รับคืนมาจำนวน 66 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.60 ของประชากร และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลอันประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การทดสอบความแตกต่างแบบจับคู่ (Paired-Sample t-test) สามารถสรุปผลการศึกษาดังรายละเอียด ต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 44 ปีขึ้นไป สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี สาขาด้านบริหารธุรกิจ ดำรงตำแหน่งผู้จัดการสหกรณ์มาเป็นระยะเวลามากกว่า 9 ปี

5.1.2 ข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์การเกษตร

ผลการศึกษาพบว่าสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มีการดำเนินธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย เปิดดำเนินการมากกว่า 14 ปี มีทุนดำเนินงานเมื่อสิ้นปีบัญชีสุดท้ายมากกว่า 20 ล้านบาท รายได้ของสหกรณ์ต่อปีมากกว่า 500,000 บาท มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 214 คน

สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มีเจ้าหน้าที่บัญชีประจำสหกรณ์ 1-2 คน สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี และมีวิธีการคัดเลือกเจ้าหน้าที่เข้ามาทำงานโดยการสอบสัมภาษณ์ สหกรณ์ส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมบัญชีที่พัฒนาโดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มีการส่งเสริมทักษะทางวิชาชีพของพนักงานบัญชีโดยให้พนักงานเข้ารับการอบรมที่หน่วยงานหรือองค์กรทางวิชาชีพบัญชีจัดขึ้น

5.1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะทางวิชาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1) ความเห็นของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์และที่เป็นจริง ด้านทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจ

ผลการศึกษาเรื่องคุณลักษณะของนักบัญชีตามทัศนะของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตร จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วยทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจ พบว่า ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มีความต้องการนักบัญชีที่มีคุณลักษณะโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.45) และเห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.61) เช่นกัน ทั้งนี้เมื่อทำการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ทักษะทางปัญญา พบว่าผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มีความต้องการนักบัญชีที่มีความรู้ความสามารถในด้านทักษะทางปัญญาในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.43) ซึ่งด้านที่ต้องการมากที่สุด คือ เมื่อเกิดปัญหาหรือข้อสงสัยทางด้านการบัญชีนักบัญชีจะทำการซักถามและคิดเชิงเหตุผลเพื่อหาทางแก้ไขปัญหานั้น (ค่าเฉลี่ย 4.48) ในขณะที่เดียวกันเห็นว่านักบัญชีของตนมีความรู้ความสามารถในด้านทักษะทางปัญญาในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เมื่อเกิดปัญหาหรือข้อสงสัยทางด้านการบัญชีนักบัญชีจะทำการซักถามและคิดเชิงเหตุผลเพื่อหาทางแก้ไขปัญหานั้น (ค่าเฉลี่ย 3.73)

การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์และที่เป็นจริงในด้านทักษะทางปัญญา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรเห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะด้านทักษะทางปัญญาน้อยกว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทุกด้าน

ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน พบว่าผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มีความต้องการนักบัญชีที่มีความรู้ความสามารถในด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงานในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.46) ซึ่งด้านที่ต้องการมากที่สุด คือ มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ เช่น พรบ. สหกรณ์ และระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.56) ในขณะที่เดียวกันเห็นว่านักบัญชีของตนมีความรู้ความสามารถในด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงานในระดับ

มาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สามารถใช้ทักษะด้านการคำนวณตัวเลขในการคำนวณจำนวนเงินหรือมูลค่าของรายการ ที่นำมาบันทึกบัญชีได้ (ค่าเฉลี่ย 3.90)

การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์และที่เป็นจริงในด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรเห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน น้อยกว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทุกด้าน

ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล พบว่าผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มีความต้องการนักบัญชีที่มีความรู้ความสามารถในด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.47) ซึ่งด้านที่ต้องการมากที่สุด คือ มีการใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 4.73) ในขณะที่เดียวกันเห็นว่านักบัญชีของตนมีความรู้ความสามารถในด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.65) ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 3.76)

การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์และที่เป็นจริงในด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาทักษะย่อยรายด้าน พบว่า มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน มีการเรียนรู้ด้วยตนเองและความต้องการศึกษาเกี่ยวกับการหาความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาชีพ และใช้จรรยาบรรณและค่านิยมทางวิชาชีพบัญชีประกอบการตัดสินใจในการทำบัญชี มีคุณลักษณะที่เป็นจริงน้อยกว่าระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มีความต้องการนักบัญชีที่มีความรู้ความสามารถในด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสารในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.47) ซึ่งด้านที่ต้องการมากที่สุด คือ มีการใช้ทักษะเกี่ยวกับการฟัง พูด อ่าน และเขียน อย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.54) ในขณะที่เดียวกันเห็นว่านักบัญชีของตนมีความรู้ความสามารถในด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสารในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.66) ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สามารถทำงานเป็นทีมได้ (ค่าเฉลี่ย 3.88)

การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์และที่เป็นจริงในด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรเห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสารน้อยกว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทุกด้าน ยกเว้นเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้น นักบัญชีสามารถทำการ

ปรึกษาหารือร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะที่เป็นจริงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

ทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจ พบว่าผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มีความต้องการนักบัญชีที่มีความรู้ความสามารถในด้านทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.42) ซึ่งด้านที่ต้องการมากที่สุด คือ สามารถนำข้อมูลทางการบัญชีมาใช้เพื่อการวางแผนการดำเนินงานของสหกรณ์ได้ เช่น การวางแผนระดมทุน การให้สินเชื่อ การซื้อ การขาย การประมาณการรายได้และค่าใช้จ่าย เป็นต้น และใช้ดุลยพินิจตัดสินใจเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นกับสหกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.48) ในขณะที่เดียวกันเห็นว่านักบัญชีของตนมีความรู้ความสามารถในด้านทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60) ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น เช่น ได้รับความรู้ตีความความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.73)

การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์และที่เป็นจริงในด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรเห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะด้านทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจน้อยกว่าที่พึงประสงค์ทุกด้าน ยกเว้น การมีความสามารถในการจัดแบ่งงานเพื่อจูงใจและพัฒนาพนักงานท่านอื่นให้สามารถทำงานได้เช่นกัน ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะที่เป็นจริงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2) ความเห็นของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์และที่เป็นจริง ด้านทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่ ทักษะทางด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจ จำแนกตามระยะเวลาที่สหกรณ์เปิดดำเนินธุรกิจ ทุนดำเนินงานของสหกรณ์เมื่อสิ้นปีบัญชีสุดท้าย ปริมาณรายได้ของสหกรณ์ และจำนวนสมาชิกของสหกรณ์

จำแนกตามระยะเวลาที่สหกรณ์เปิดดำเนินธุรกิจ

สหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้วต่ำกว่า 14 ปี มีความต้องการนักบัญชีที่มีคุณลักษณะด้านทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การทำงาน ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล และทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสารในระดับมาก ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้ว 14 ปีขึ้นไป มีความต้องการในระดับมากที่สุด ในขณะที่ด้านคุณลักษณะของนักบัญชีที่เป็นจริงพบว่า สหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจเห็นว่า นักบัญชีของตนมีคุณลักษณะที่เป็นจริงในระดับมาก ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้ว 5-9 ปี เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะดังกล่าวในระดับปานกลาง

สหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้วต่ำกว่า 14 ปี มีความต้องการนักบัญชีที่มีคุณลักษณะด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล อยู่ในระดับมาก ส่วนสหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้ว 14 ปีขึ้นไป มีความต้องการในระดับมากที่สุด ในขณะที่ด้านคุณลักษณะของนักบัญชีที่เป็นจริงพบว่า สหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้วต่างเห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคลที่เป็นจริงในระดับมาก

สหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้วต่างมีความต้องการนักบัญชีที่มีคุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ด้านคุณลักษณะของนักบัญชีที่เป็นจริง พบว่าสหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจแล้วต่างเห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะดังกล่าวในระดับมาก ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้ว 5-9 ปี เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะในระดับปานกลาง

จำแนกตามทุนดำเนินงานของสหกรณ์เมื่อสิ้นปีบัญชีสุดท้าย

สหกรณ์การเกษตรที่มีทุนดำเนินงาน 5 ล้านบาทขึ้นไป มีความต้องการนักบัญชีที่มีคุณลักษณะด้านทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล และทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรที่มี ทุนดำเนินงานไม่เกิน 5 ล้านบาท มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ด้านคุณลักษณะของนักบัญชีที่เป็นจริงพบว่า สหกรณ์การเกษตรที่มีทุนดำเนินงานตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะดังกล่าวในระดับมาก ส่วนสหกรณ์การเกษตรที่มีทุนดำเนินงานไม่เกิน 5 ล้านบาท เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะที่เป็นจริงในระดับปานกลาง

สหกรณ์การเกษตรที่มีทุนดำเนินงานไม่เกิน 5 ล้านบาท และมากกว่า 20 ล้านบาท มีความต้องการนักบัญชีที่มีคุณลักษณะด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจอยู่ในระดับมาก ส่วนสหกรณ์การเกษตรที่มีทุนดำเนินงาน 5 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 15 ล้านบาทมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่ด้านคุณลักษณะของนักบัญชีที่เป็นจริงพบว่า สหกรณ์การเกษตรที่มีทุนดำเนินงาน 5 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 15 ล้านบาท และมากกว่า 20 ล้านบาท เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะดังกล่าวในระดับมาก ส่วนสหกรณ์การเกษตรที่มีทุนดำเนินงานไม่เกิน 5 ล้านบาท เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะดังกล่าวในระดับปานกลาง

จำแนกตามรายได้ของสหกรณ์ต่อปี

สหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีไม่เกิน 107,000 บาท และมากกว่า 500,000 บาท มีความต้องการนักบัญชีที่มีคุณลักษณะด้านทักษะทางปัญญาในระดับมาก ส่วนสหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ระหว่าง 107,001–500,000 บาท มีความต้องการในระดับมากที่สุด ในขณะที่ด้านคุณลักษณะของนักบัญชีที่เป็นจริงพบว่า สหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีไม่เกิน 500,000 บาท เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะด้านทักษะทางปัญญาในระดับปานกลาง ส่วนสหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้มากกว่า 500,000 บาท เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะดังกล่าวในระดับมาก

สหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีตั้งแต่ 107,001 บาทขึ้นไป มีความต้องการนักบัญชีที่มีคุณลักษณะด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงานและทักษะคุณลักษณะเฉพาะบุคคลในระดับมากที่สุด ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีไม่เกิน 107,000 บาท มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ด้านคุณลักษณะของนักบัญชีที่เป็นจริงพบว่า สหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปี 107,001 บาทขึ้นไป เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่

การงานและทักษะคุณลักษณะเฉพาะบุคคลในระดับมาก ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีระหว่าง 23,00-107,000 บาท เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะดังกล่าวในระดับปานกลาง

สหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีไม่เกิน 107,000 บาท และมากกว่า 500,000 บาท มีความต้องการนักบัญชีที่มีคุณลักษณะด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจในระดับมาก ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีระหว่าง 107,001-500,000 บาท มีความต้องการในระดับมากที่สุด ในขณะที่ด้านคุณลักษณะของนักบัญชีที่เป็นจริงพบว่า สหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่า 23,000 บาท และมากกว่า 500,000 บาท เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจในระดับมาก ส่วนสหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีระหว่าง 23,001-500,000 บาท เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะดังกล่าวในระดับปานกลาง

จำแนกตามจำนวนสมาชิกของสหกรณ์

สหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกไม่เกิน 213 คน มีความต้องการนักบัญชีที่มีคุณลักษณะด้านทักษะทางปัญญา และทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคลในระดับมาก ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 214 คน มีความต้องการในระดับมากที่สุด ในขณะที่ด้านคุณลักษณะของนักบัญชีที่เป็นจริงพบว่า สหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกไม่เกิน 108 คนและมากกว่า 214 คน เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะด้านทักษะทางปัญญา และทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคลในระดับมาก ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 109-213 คน เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะดังกล่าวในระดับปานกลาง

สหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกไม่เกิน 213 คน มีความต้องการนักบัญชีที่มีคุณลักษณะด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน และทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจในระดับมาก ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 214 คน มีความต้องการในระดับมากที่สุด ในขณะที่ด้านคุณลักษณะของนักบัญชีที่เป็นจริงพบว่า สหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่า 55 คน และ 109-213 คน เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน และทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจในระดับปานกลาง ส่วนสหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสมาชิก 56-108 คน และมากกว่า 214 คน เห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะดังกล่าวในระดับมาก

สหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกไม่เกิน 213 คน มีความต้องการนักบัญชีที่มีคุณลักษณะด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสารในระดับมาก ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวน

สมาชิกมากกว่า 214 คน มีความต้องการในระดับมากที่สุด ในขณะที่ด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสารพบว่า สหกรณ์การเกษตรทุกแห่งเห็นว่านักบัญชีของตนมีคุณลักษณะดังกล่าวในระดับมาก

3) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ

ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาหลักสูตรใหม่ๆ เกี่ยวกับการพัฒนานักบัญชี รวมถึงการอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการและนักบัญชีของสหกรณ์

5.2 อภิปรายผลจากการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มีความต้องการนักบัญชีที่มีทักษะทางวิชาชีพอยู่ในระดับมากสอดคล้องตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (International Education Standards for Professional Accountants : IES) ฉบับที่ 3 เรื่อง ทักษะทางวิชาชีพบัญชีทั้ง 5 ด้าน ซึ่งประกอบไปด้วยทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจ

ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่เห็นว่านักบัญชีของตนมีทักษะทางวิชาชีพโดยรวมในระดับมากและในขณะเดียวกันก็มีความต้องการนักบัญชีที่มีคุณลักษณะตรงตามที่ต้องการในระดับมากเช่นกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ วราภรณ์ ปาละมะ (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของนักบัญชีตามทัศนะของผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารของสถานประกอบการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในภาพรวมนักบัญชีของตนในด้านทักษะทางวิชาชีพในระดับมาก และในขณะเดียวกันก็มีความต้องการนักบัญชีที่มีคุณลักษณะตรงตามที่พึงประสงค์ในระดับมากเช่นกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของ สรศักดิ์ ธนน ไชย (2551) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การวัดทักษะทางวิชาชีพของนักบัญชี ในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า พนักงานบัญชีในกิจการมีทักษะทางวิชาชีพโดยรวมในระดับมาก

นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่เห็นว่านักบัญชีของตนมีทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจอยู่ในระดับมากซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สัจवाल ขมเกิด (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะทางวิชาชีพของพนักงานบัญชีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่าพนักงานบัญชีมีทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจ (ระดับปานกลาง) ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะแตกต่าง

กัน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างการศึกษาของสังวาล ชมเกิด (2552) ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามทำการประเมินความสามารถของตนเองแต่กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้เป็น การสำรวจความเห็นของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรที่มีต่อนักบัญชีที่ปฏิบัติงานในแต่ละสหกรณ์

ผลการศึกษายังพบว่า ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่เห็นว่านักบัญชีของตนมีทักษะย่อยด้านเมื่อเกิดสถานการณ์ที่ไม่เคยเจอมาก่อน นักบัญชีสามารถทราบถึงสาเหตุของปัญหาและแก้ไขปัญหานั้น ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยงของการปฏิบัติงานบัญชีและการจัดการลดความเสี่ยงการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเปรมกมล เศรษฐีกุล (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่องการวัดทักษะทางวิชาชีพของนักบัญชีในกลุ่มสหกรณ์การเกษตรในเขตสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 7 ที่ผลการศึกษาพบว่า พนักงานบัญชีมีทักษะดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาทักษะรายด้านพบว่าแต่ละด้านมีคุณลักษณะย่อยที่สูงที่สุด ดังนี้ ด้านทักษะทางปัญญา ได้แก่ เมื่อเกิดปัญหาหรือข้อสงสัยทางด้านการบัญชีนักบัญชีจะทำการซักถามและคิดเชิงเหตุผลเพื่อหาทางแก้ไขปัญหานั้น ด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ได้แก่ มีความสามารถทำงานเป็นทีม ด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจ ได้แก่ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เช่น รับรู้ความรู้สึกความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น

5.3 ข้อค้นพบ

จากการศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของนักบัญชีตามทัศนะของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการสำรวจความเห็นของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตร ได้แก่ ประธานกรรมการหรือผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรที่มีต่อนักบัญชีที่ปฏิบัติงานในแต่ละสหกรณ์ มีข้อค้นพบประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรเห็นว่าพนักงานบัญชีในสหกรณ์มีทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงการปฏิบัติงานและหน้าที่การงาน ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และทักษะการบริหารและการจัดการทางธุรกิจ อยู่ในระดับที่น้อยกว่าที่ผู้บริหารต้องการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. สหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้ว 14 ปีขึ้นไป หรือมีจำนวนสมาชิกมากกว่า 214 คน มีความต้องการนักบัญชีที่มีทักษะทางปัญญาในระดับมากที่สุด ในขณะที่สหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินงานมาแล้วต่ำกว่า 14 ปี หรือมีจำนวนสมาชิกน้อยกว่า 214 คน มีความต้องการนักบัญชีที่มีทักษะดังกล่าวในระดับมาก

3. สหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้ว 14 ปีขึ้นไป หรือมีรายได้ต่อปีตั้งแต่ 107,001 บาทขึ้นไป หรือมีจำนวนสมาชิกมากกว่า 214 คน มีความต้องการนักบัญชีที่มีทักษะทางวิชาการ เชิงปฏิบัติและหน้าที่การงานในระดับมากที่สุด ในขณะที่สหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้วต่ำกว่า 14 ปี หรือมีรายได้ต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 107,000 บาท หรือมีจำนวนสมาชิกน้อยกว่า 214 คน มีความต้องการนักบัญชีที่มีทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงานในระดับมาก

4. สหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้ว 14 ปีขึ้นไป หรือมีรายได้ต่อปีตั้งแต่ 107,001 บาทขึ้นไป หรือมีจำนวนสมาชิกมากกว่า 214 คน มีความต้องการนักบัญชีที่มีทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคลและทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสารในระดับมากที่สุด ในขณะที่สหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้วต่ำกว่า 14 ปี หรือมีรายได้ต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 107,000 บาท หรือมีจำนวนสมาชิกน้อยกว่า 214 คน มีความต้องการนักบัญชีที่มีทักษะดังกล่าวในระดับมาก

5. สหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้ว 14 ปีขึ้นไป หรือมีจำนวนสมาชิกมากกว่า 214 คน มีความต้องการนักบัญชีที่มีทักษะย่อยในด้านสามารถนำข้อมูลทางการบัญชีมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานของสหกรณ์ได้ เช่น การวางแผนระดมทุน การให้สินเชื่อ การซื้อ การขาย การประมาณการรายได้และค่าใช้จ่าย เป็นต้น รวมถึงใช้กลยุทธ์ตัดสินใจเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นกับสหกรณ์ในระดับมากที่สุด ในขณะที่สหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้วต่ำกว่า 14 ปี หรือมีรายได้ต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 107,000 บาท มีความต้องการนักบัญชีที่มีทักษะย่อยดังกล่าวในระดับมาก

6. นักบัญชีของสหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้ว ต่ำกว่า 10 ปี หรือมีรายได้ต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500,000 บาท มีทักษะย่อยความสามารถนำเสนอสารสนเทศทางการบัญชีที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น การสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ในระดับปานกลาง ในขณะที่นักบัญชีของสหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินงานมาแล้ว 10 ปีขึ้นไป หรือมีรายได้ต่อปีมากกว่า 500,000 บาท มีทักษะดังกล่าวในระดับมาก

7. สหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 107,000 บาท เห็นว่านักบัญชีของตนที่มีทักษะย่อยในด้านมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับเกี่ยวกับสหกรณ์ เช่น พรบ.สหกรณ์ และระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ในระดับปานกลาง ในขณะที่ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 107,000 บาท มีความต้องการนักบัญชีที่มีทักษะย่อยดังกล่าวในระดับมาก

8. สหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่าหรือเท่ากับ 55 คน เห็นว่านักบัญชีของตนที่มีทักษะย่อยในด้านมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับเกี่ยวกับสหกรณ์ เช่น พรบ.สหกรณ์ และระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ในระดับปานกลาง ในขณะที่ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่าหรือเท่ากับ 55 คน มีความต้องการนักบัญชีที่มีทักษะย่อยดังกล่าวในระดับมากที่สุด

9. สหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 107,000 บาท เห็นว่านักบัญชีของตนที่มีทักษะย่อยในด้านมีการเรียนรู้ด้วยตนเองและความต้องการศึกษาเกี่ยวกับการหาความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาชีพ และเมื่อเกิดสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านบัญชี นักบัญชีสามารถเจรจาเพื่อให้ได้ข้อสรุปหรือข้อตกลงที่ยอมรับได้ในระดับปานกลาง ในขณะที่ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 107,000 บาท มีความต้องการนักบัญชีที่มีทักษะย่อยดังกล่าวในระดับมาก

5.4 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องคุณลักษณะของนักบัญชีตามทัศนคติของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตร จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อนักบัญชีในสหกรณ์การเกษตร ผู้ที่สนใจจะเข้ามาปฏิบัติงานในสหกรณ์การเกษตรและผู้บริหารสหกรณ์การเกษตร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.4.1 ด้านนักบัญชีของสหกรณ์การเกษตร

1. นักบัญชีของสหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 107,000 บาท ควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับเกี่ยวกับสหกรณ์ เช่น พรบ.สหกรณ์ และระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ เนื่องจากการศึกษาพบว่า สหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 107,000 บาท เห็นว่านักบัญชี ของตนที่มีทักษะย่อยด้านดังกล่าวในระดับปานกลาง ในขณะที่ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 107,000 บาท มีความต้องการนักบัญชีที่มีทักษะย่อยด้านดังกล่าวในระดับมาก

2. นักบัญชีของสหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่าหรือเท่ากับ 55 คน ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับเกี่ยวกับสหกรณ์ เช่น พรบ.สหกรณ์ และระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตร เนื่องจากการศึกษาพบว่า สหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่าหรือเท่ากับ 55 คน เห็นว่านักบัญชีของตนที่มีทักษะย่อยด้านดังกล่าวในระดับปานกลาง ในขณะที่ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่าหรือเท่ากับ 55 คน มีความต้องการนักบัญชีที่มีทักษะย่อยด้านดังกล่าวในระดับมากที่สุด

3. นักบัญชีของสหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 107,000 บาท ควรฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเองและความต้องการศึกษาเกี่ยวกับการหาความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาชีพ และเมื่อเกิดสถานการณ์

ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านบัญชี นักบัญชีสามารถเจรจาเพื่อให้ได้ข้อสรุปหรือข้อตกลงที่ยอมรับได้ รวมถึงฝึกการใช้ดุลยพินิจตัดสินใจเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นกับสหกรณ์ เนื่องจากการศึกษาพบว่า สหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 107,000 บาท เห็นว่านักบัญชีของตนมีทักษะย่อย ด้านดังกล่าวในระดับปานกลาง ในขณะที่ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 107,000 บาท มีความต้องการนักบัญชีที่มีทักษะย่อยด้านดังกล่าวในระดับมาก

5.4.2 ด้านผู้ที่สนใจจะเข้ามาปฏิบัติงานในสหกรณ์การเกษตร

1. ผู้ที่สนใจเข้ามาปฏิบัติงานในสหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้ว 14 ปีขึ้นไป หรือมีจำนวนสมาชิกมากกว่า 214 คน ควรฝึกการประยุกต์ใช้ความรู้จากสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น การสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อตอบสนองความต้องการนักบัญชีของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตร

2. ผู้ที่สนใจเข้ามาปฏิบัติงานในสหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้ว 14 ปีขึ้นไป หรือมีรายได้ต่อปีตั้งแต่ 107,001 บาท หรือมีจำนวนสมาชิกมากกว่า 214 คน ควรฝึกการคำนวณจำนวนเงินหรือมูลค่าของรายการบัญชีต่างๆ ฝึกการใช้โปรแกรม Microsoft office และศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ เพื่อตอบสนองความต้องการนักบัญชีของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตร

3. ผู้ที่สนใจเข้ามาปฏิบัติงานในสหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้ว 14 ปีขึ้นไป หรือมีรายได้ต่อปีตั้งแต่ 107,001 บาท หรือมีจำนวนสมาชิกมากกว่า 214 คน ควรมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ให้คงที่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจรรยาบรรณและค่านิยมทางวิชาชีพ และมีความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรในด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคลและทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร

4. ผู้ที่สนใจเข้ามาปฏิบัติงานในสหกรณ์การเกษตรที่เปิดดำเนินธุรกิจมาแล้ว 14 ปีขึ้นไป หรือมีรายได้ต่อปีตั้งแต่ 107,001 บาท หรือมีจำนวนสมาชิกมากกว่า 214 คน ควรฝึกทักษะย่อยในด้านสามารถนำข้อมูลทางการบัญชีมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานของสหกรณ์ได้ เช่น การวางแผนระดมทุน การให้สินเชื่อ การซื้อ การขาย การประมาณการรายได้และค่าใช้จ่าย เป็นต้น รวมถึงใช้ดุลยพินิจตัดสินใจเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นกับสหกรณ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตร

5.4.3 ด้านสหกรณ์การเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรควรส่งเสริมให้พนักงานบัญชีในสหกรณ์ของคนมีทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงการปฏิบัติงานและหน้าที่การงาน ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และทักษะการบริหารและการจัดการทางธุรกิจ โดยจัดสรรทุนศึกษาอบรมให้พนักงานบัญชีในสหกรณ์ ได้รับการอบรมสัมมนาที่หน่วยงานทางวิชาชีพหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดขึ้น

สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น เช่น กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ควรพัฒนาหลักสูตรในการอบรมให้ความรู้แก่นักบัญชีของสหกรณ์การเกษตร และควรมีการวัดระดับความรู้ผู้ทำบัญชีสหกรณ์ เพื่อเป็นกระตุ้นให้นักบัญชีมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง และสหกรณ์การเกษตร เกิดความตระหนักและให้ความสำคัญในการส่งเสริมทักษะทางวิชาชีพ แก่นักบัญชีในสหกรณ์ของตน

ส่วนสถานศึกษาควรเพิ่มหลักสูตรเกี่ยวกับการบัญชีสหกรณ์เป็นวิชาเอกเลือก เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความสนใจจะปฏิบัติงานกับสหกรณ์ต่างๆ โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญมาให้ความรู้ เพื่อเป็นการนำประสบการณ์ตรงมาถ่ายทอดให้นักศึกษา นอกจากนี้สถานศึกษาควรมีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางวิชาชีพที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตร เช่น การนำกรณีศึกษามาใช้เพื่อฝึกการคิดวิเคราะห์ ใช้สถานการณ์จำลอง หรือมีการกระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสอดแทรกความรู้ด้านจรรยาบรรณและค่านิยมทางวิชาชีพในการทำบัญชีให้แก่ผู้ที่เข้ารับการศึกษา

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงคุณลักษณะของนักบัญชีตามทัศนะของผู้บริหารสหกรณ์การเกษตร จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น ดังนั้นควรมีการวัดทักษะทางวิชาชีพสำหรับสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ และสหกรณ์นอกภาคการเกษตร เช่น สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนหรือสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อสามารถทราบถึงปัญหาในภาพรวมและสามารถทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลไปใช้พัฒนาและหาแนวทางแก้ไข เพื่อกำหนดมาตรฐานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทย